

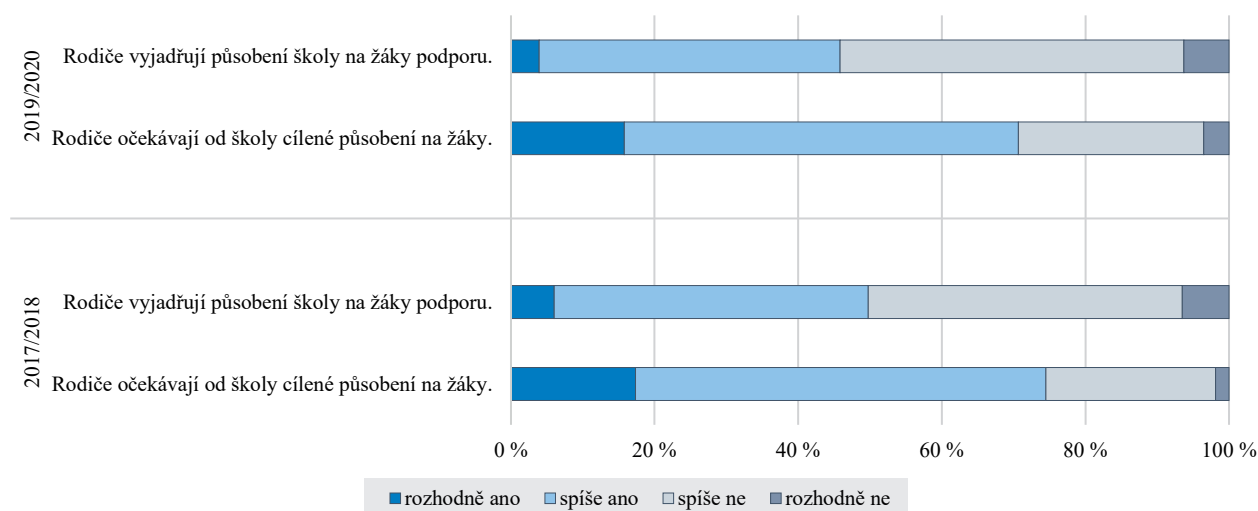
3 SOCIÁLNÍ GRAMOTNOST ŽÁKŮ – PODMÍNKY A PRŮBĚH VZDĚLÁVÁNÍ

Obsahem této kapitoly je hodnocení podmínek a průběhu vzdělávání se vztahem k rozvoji sociální gramotnosti žáků na středních školách, v nichž probíhalo některé z dílčích šetření. Zjištění jsou v tomto ohledu dána do souvislosti s poznatky obdobně koncipovaných šetření na středních školách, která byla realizována ve školních letech 2015/2016 a 2017/2018.⁸

3.1 Podmínky vzdělávání

Sociální gramotnost žáků je koncept, který průřezově propustuje středoškolským vzděláváním bez jednoznačné vazby k určitému předmětu, a tedy s relativně volnou vazbou k organizaci středoškolského vzdělávání. I přes tuto skutečnost téměř 90 % ředitelů navštívených středních škol a téměř 80 % dotazovaných učitelů uvedlo, že sociální gramotnost, potažmo osobnostní rozvoj žáků, má v ŠVP srovnatelné postavení s většinou ostatních výchovně-vzdělávacích oblastí.⁹ Zároveň téměř všichni učitelé označili rozvoj sociální gramotnosti žáků za přinejmenším stejně důležitý jako rozvoj kognitivních dovedností žáků a současně přisoudili škole důležitou roli v možnosti ovlivňovat rozvoj sociální gramotnosti žáků. Tato zjištění potvrzují vnímanou důležitost rozvoje sociální gramotnosti žáků ze strany ředitelů i učitelů, což je poznatek, který se v šetřeních ČŠI objevuje opakovaně.¹⁰

GRAF 1 | Pohled učitelů na postoje rodičů k působení střední školy na rozvoj sociální gramotnosti žáků (podíl odpovídajících učitelů, míra souhlasu s tvrzením)

Pro rozvoj sociální gramotnosti (dále také „osobnostní rozvoj“) žáků má zásadní význam kvalita interakce mezi školou a rodinou. Právě v této oblasti spatřují jak ředitelé, tak učitelé středních škol významné příležitosti ke zlepšení, a to především v oblasti podpory rodičů škole v jejím působení na rozvoj sociálních dovedností a postojů žáků (viz graf č. 1). Poměrně často je také vnímán chybějící zájem rodičů o působení školy na osobnostní rozvoj žáků, přičemž v takovém případě také typicky chybí podpora rodičů škole v jejím působení. V rámci tohoto šetření nebyly pozorovány významnější rozdíly v odpovědích ředitelů a učitelů v závislosti na vyučovaném oboru vzdělání ani vzhledem k dosažené úspěšnosti žáků v testu sociální gramotnosti (šetření ze školního roku 2017/2018 přineslo obdobná zjištění – viz graf č. 1).

Dovednosti a vědomosti učitelů týkající se rozvoje sociální gramotnosti žáků, stejně jako vybavenost didaktickými pomůckami, hodnotily – stejně jako v šetření ve školním roce 2017/2018 – přibližně tři čtvrtiny učitelů středních škol pozitivně (viz graf č. 2). Přesto zůstává významný podíl učitelů, kteří identifikují v této oblasti potřebu dalšího zlepšování, přičemž o něco častěji se jedná o učitele těch žáků středních škol, kteří dosáhli nejlepších výsledků v testu sociální gramotnosti.¹¹ To ukazuje na reálnou existenci zájmu učitelů o zvyšování dovedností a vědomostí především

⁸ Při interpretaci zjištění je potřeba vzít do úvahy, že šetření neproběhla na stejných výběrových souborech škol.

⁹ Pouze 5 % ředitelů navštívených středních škol a 15 % odpovídajících učitelů středních škol hodnotilo postavení sociální gramotnosti v ŠVP jako méně významné než většina ostatních výchovně-vzdělávacích oblastí.

¹⁰ Takto v šetření ve školním roce 2017/2018 označilo 85 % učitelů a více než 90 % ředitelů škol postavení sociální gramotnosti v ŠVP za srovnatelné s jinými výchovně-vzdělávacími oblastmi.

¹¹ Naopak nebyly pozorovány významnější rozdíly vzhledem k délce pedagogické praxe a předmětové specializaci učitelů.